

POZNAŃSCY STUDENCI SLAWISTYKI NA OSTROWIU LEDNICKIM

Korzystając z uprzejmej gościny Muzeum Pierwszych Piastów grupa słuchaczy Uniwersytetu im. A. Mickiewicza, reprezentująca pierwszy rok serbokroatystryki (26 osób) i drugi rok bułgarystryki (9 osób) pod opieką podpisanego, przebywała w dniu 7 maja 1993 r. na Ostrowiu Lednickim. W ramach wykładów kursowych z historii i kultury dawnych Słowian przeprowadzono na wyspie, tytułem eksperymentu, trzygodzinne zajęcia na temat „Ośrodki władzy książęcej u Słowian”. Na treść wykładu, dla którego ilustracji zabytki lednickie stanowiły doskonałe tło, złożyły się zagadnienia wyglądu i funkcjonowania ośrodków stołecznych pierwszych państw słowiańskich. Zwrócono uwagę na funkcjonowanie różnych modeli, jak przykładowo z jednej strony Czech, Polski i Rusi — posiadających stałe centralne ośrodki władzy — a także innych państw (księstwa serbskie, Chorwacja), których administracja funkcjonowała na odmiennych zasadach. Najwięcej miejsca poświęcono wczesnośredniowiecznemu modelowi ośrodka władzy książęcej. W wykładzie, ilustrowanym poglądowymi planszami, skoncentrowano się na cechach zewnętrznych i zasadach funkcjonowania jednej i drugiej grupy ośrodków. Omówiono najważniejsze elementy składowe klasycznej rezydencji: 1. dwór i pałac książęcy, 2. świątynie i klasztory, 3. tron kamienny, jako miejsce intronizacji władcy i obiekt jurysdykcyjny, 4. plac wiecowy, 5. systemy umocnień ośrodka rezydencjonalnego i jego komunikacja z resztą kraju.

Na przykładzie architektonicznych założeń lednickich omówiono wreszcie różne typy wczesnośredniowiecznych pałaców monarszych z uwzględnieniem wpływów sztuki bizantyńskiej oraz zachodniej. Zwrócono jednocześnie uwagę na związek ideowy polskich budowli pałacowych (Lednica, Giecz, Przemyśl, Płock) z niektórymi założeniami innych krajów słowiańskich, jak np. z Bogorodicą Krajną, rezydencją Jana Włodzimierza władcy Dukliji. Przedstawione zostały również inne typy rezydencji, tych znanych wyłącznie z przekazów źródłowych, jak też z badań archeologicznych: Karnburg, Bihać, Knin, Sisak, Prestaw, Prespa, Ras-Gradina, Praga, Stará Boleslav, Libice, Kijów.

Druga świątynia lednicka stanowiła z kolei dobre tło dla charakterystyki słowiańskich mauzoleów dynastycznych. Zwrócono uwagę na dużą zbieżność w lokalizacji grobowców i kształtów zewnętrznych świątyni lednickiej z nieco późniejszym mauzoleum bośniackim w Bobovac. Scharakteryzowano przy okazji także zasady lokalizacji grobowców fundatorów w tzw. zadużbinach Słowian bałkańskich (krąg prawosławny), wreszcie krótko omówiono inne typy mauzoleów, w tym m.in. — znane tylko z fragmentarycznych przekazów — mauzoleum chorwackie w Solinie.

W wykładzie aktywny udział wzięli również niektórzy studenci przygotowując i odczytując stosowne przekazy źródłowe. W nawiązaniu do domniemanych basenów chrzcielnych lednickich przedstawiono przekazy o sposobach chrztu na Rusi i Pomorzu. Bułgarzyści zapoznali natomiast pozostałych słuchaczy z opisem pałacu cara Symeona w Presławiu, zamieszczonym w „Szestodnewie” Jana Egzarchy.

Wzbogaceni już o pewną wiedzę teoretyczną studenci zwiedzili następnie dwie lednickie ekspozycje muzealne ukazujące efekty wieloletnich badań wykopaliskowych w rejonie Jeziora Lednickiego.

Słowa szczególnego podziękowania należą się Dyrekcji Muzeum Pierwszych Piastów, która umożliwiła poznańskim studentom bezpłatny wstęp do sal muzealnych, jak również bezpłatną przeprawę promem na wyspę.

Jan Leśny